

Aardrijkskunde in de Godsdiensttoefening.

Tot de bezienswaardigheden van Amsterdam behoort zeker in de allereerste plaats het Koloniaal Museum. Ik wil aan Artis geen afbreuk doen — wel ben ik open-vies, maar het heerlijk vogelhuis slaat mij ieder jaar opnieuw met ontroering. Maar wie Amsterdam „doet“, raad ik toch allereerst een bezoek aan van den Tuin der Schoonheid, die Koloniaal Museum heet. Een uur in de groote hal is een uur van intens genieten. Van den rand van zijn hoed tot de knoop van zijn slobkous wordt men dan vervuld van respect voor die kleine, bruine menschen, die van een snuifdoos een gedicht weten te maken en van een sarong een schilderij! Men zou bijna bewogen worden een enkele reis te nemen naar het land van zonne en van kleuren!

Mijn parkeerren heeft heden echter niet een bezoek aan de hal ten doel, maar ik wil u brengen op een der galerijen. Daar hangt een merkwaardige kaart van Indië. ONS Indië! Niet door ons gestolen, maar Gods geschenk aan het zaad der martelaren. Zij lieten hun goederen verheerd verklaren voor de trouw aan Gods Woord. „Het zijn slechts bedelaars, Mevrouw!“ Maar God gaf naar de belofte van Zijn waarachtig Woord aan die bedelaars, nu, in DEZEN tijd, huizen en akkers, broeders en zusters, moeders en kinderen. Deze kaart op de galerij is met een net van gloeilampjes overdekt. Draai een knopje om... en alle vuurtorens glimmen aan, de kusten gaan branden van Kola Radja tot Guinee. Zoo is er een ander knopje, dat correspondeert met alle petroleumbronnen, een derde met de mijnen enz.

Van de kaart krijgen, het was vroeger op school een tentamen! Maar deze dynamische aardrijkskunde is van groote aantrekkelijkheid.

Welnu, zoo moet de Gemeente steeds de wereldkaart voor oogen hebben. Zij moet leeren jubelen over al de lichtjes die er aanflitsen in de donkere wereld. Een hospitaal op Java! Een schoolje te Medan! Een klein wit kerkje op Soemba! Zie daar in België een licht aangloeien, het is Mechelen, aartsbisshoppelijk en aartsduister, een candidaat en een evangeliste vangen er hun arbeid aan! Wij volgen de toplichten van Geos en van Het Anker op onze waterwegen en ook de koplichten van de Auto-zending, door de heidensche kampings van Noord-Holland en de communistische dessa's van Groningen. De Gemeente moet EEN REIZENDE GEMEENTE zijn! In preek en gebed en gezang moet zij zijn met onze missionarissen in de Jodenbuurt, met Ds Piron onder de Chinezen van Kalendrecht en Amsterdam. Bij onze Duitse broeders in het Concentratiekamp en bij Gods martelaren in Siberië! Dat moet uitkomen in de prediking, niet het minst in den avonddienst. Dat is ook belijdenis: „Ons geloof wordt verkondigd in de gansche wereld!“

Geef den Heere, kinderen der machtigen, geeft den Heere eere en sterkte! Wij zien vaak meer atochtsliederen dan liederen Hammaaloths. Wij zijn één-snaar-harpenaars, inplaats van de artsen Gods met het tiensnarig instrument. Wij noemen de wereld donker, den tijd somber, 't leven moeilijk en de aarde een tranendal. Hebben wij soms HET SCHAKELBORD VERGETEN? Zijn wij niet vaak mannen en vrouwen geworden van de licht-bezuiniging? DOGMATIEK EN DYNAMIEK, kennis en vertrouwen moeten hand aan hand gaan, zal ons gemeentelieven en zieleleven glanzen van de heerlijkheid Gods.

Krijgen wij Zondag van de káart, dominé?

N. B.

Natuurlijk is dit humbug. Er is geen enkele doop van een niet-gecensureerde geweerd. Er zijn andere dingen gebeurd, maar dit niet. En de Synode heeft zelf erkend, dat er vóór den doop waarborgen moeten zijn voor een Christelijke opvoeding. Een N.S.B.-er geeft die waarborgen niet. En kerkeraden, die dat hebben begrepen, zijn daarin achteraf gerechtvaardigd.

Daarna gaat de schrijver bepaald knoeien. Hij zou niet verlegen zitten — dat wisten we reeds — met een veroordeeling van den „totalitair machtsstaat“. Ook niet met een afwijzing van het „staatsabsolutisme“. Maar tot nu toe dachten we — we rekenen altijd nog op éenige waarheidsliefde — dat men althans nog wel zou verlegen zitten met de synodale veroordeeling van „het leidersbeginsel“. Want dat wordt in brochure V — de „vrome“ — met vette letters gepredikt. Geen nood evenwel. De N.S.B.-man voorziet het substantief „leidersbeginsel“ van een adjectief: „absoluut“. Hij maakt er van — en dat is bewust tekstbederf, waar hij alleen nog maar de conclusies las —, hij maakt er van, dat de Synode „het absolute leidersbeginsel“ heeft veroordeeld, en durft heusch nog aanhalingsteekens gebruiken; de dommen slikken immers veel.

Men ziet, zelfs aan deze scherpe conclusies draait men nog een punt. Hoeveel te meer dan zou dit het geval geweest zijn, indien de Synode volstaan had met

dat Ds Meynen ter Synode er voor heeft aangewezen¹⁾. Ds Meynen weet iets — uit vertrouwelijke mededeelingen — omtrent de aanleiding voor het schrijven. Maar hij weet niets van de reden. En het is altijd jammer, als men die twee verwaart.

Iets anders evenwel brengt mij er toe, op Ds Meynens opmerking in een ander verband te antwoorden. Hij meent, dat „de Synode duidelijk heeft uitgesproken, dat zij geen besluit nam inzake eenig lidmaatschap, maar inzake beginselen“.

Hier vergist Ds Meynen zich.

In het rapport — men zal het straks zien — wordt gehandeld over N.S.B. en C.D.U. Daárover was trouwens in de „mindere“ kerkelijke vergaderingen gehandeld, dáárvóór was van de Synode als „meerdere“ vergadering de aandacht gevraagd. En naar het rapport wordt dan in de conclusies verwezen. Bovendien zijn de door de Synode veroordeelde beginselen zóó geformuleerd (men denke slechts aan „leidersbeginsel“ en aan „verwerping van den oorlog in elken vorm“), dat iedereen moet denken aan N.S.B. en C.D.U. Ook aan andere organisaties, die hetzij nu, hetzij later, van gelijke beginselen uitgaan. Maar zeker ook aan N.S.B. en C.D.U. En daarna allereerst, in de situatie van 1936.

Dat voorts het lidmaatschap van zulke organisaties door de Synode rechtstreeks is gemaakt tot object van kerkelijk nadenken en tot oorzaak van ambtelijke behandeling, is óók duidelijk genoeg. Reeds blijkt dat in de officiële vermaning, gericht tot „de leden der kerken“, om toch „om des Heeren en Zijns Woords wil zich van zulke organisaties verre te houden“, en eveneens uit het feit, dat de Synode „de kerkeraden en andere kerkelijke vergaderingen“ vermaant „daárop toe te zien om daarvan terug te houden of af te brengen met de macht, die hun als opzieners van de Kerk van Christus, als haar Koning, gegeven is“.

En dan zijn daar nog, behalve deze uitspraak, de regelen voor kerkelijke behandeling. Daaruit citeeren we de door Ds Meynen zelf in openbare zitting voorgelezen volgende woorden:

„In alle den plaatselijken kerkeraad bekende gevallen, doopleden en belijdende leden, die bij organisaties, als in het rapport zijn besproken, aangesloten zijn, ten ernstigste te blijven vermanen, dit lidmaatschap om Christus' wil te beëindigen; en

indien zij aan de vermaning zich niet storen, de afhouding van het Heilig Avondmaal te doen geschieden“.

Men lette ook op deze passage:

„Met name worde erop gelet, of de bedoelde kerkleden in woord en daad propaganda voeren voor de bedoelde organisaties, ja dan neen.“

Alsmede op dezen „regel“:

„In alle gevallen worde, vóór de eigenlijke tucht-oefening begint, onderzoekt of de bedoelde leden de betekenis van hun lidmaatschap van genoemde organisaties doorzien.“

Hoe nu — met deze feiten voor oogen — Ds Meynen schrijven kan, dat de Synode niet inzake eenig lidmaatschap een beslissing nam, is ons een raadsel. Juist dit principiële punt was in geding, en in deze principiële aangelegenheid heeft de Synode een o.i. gelukkige beslissing genomen. Het staat niemand vrij, de betekenis van deze beslissing te verkleinen.

Ik wil nu meteen wel zeggen, waarom voor mijn besef alles hieraan hangt in dit bepaalde geval. Een kind kon narekenen, dat — met name in het geval der N.S.B. — een uitspraak ter veroordeeling van enkele beginselen — b.v. den totalitair machtsstaat en het staatsabsolutisme — niets zou geholpen hebben, als men zich daarmee had vergenoegd. Want reeds vóór de Synode had de N.S.B., of liever een penvoerend geleideleider, of combinatie van zulke personen, het kunststukje volbracht, te beredeneeren, dat de N.S.B. niet deed aan staatsabsolutisme, en ook niet weten wilde van den totalitair machtsstaat. Waarom ook niet? Men kan met het woord „absolutisme“ alle kanten uit, en — de macht werd niet begerd zonder de verzekering, dat men stond op de basis van „verheven ordeningen“ boven de materie of op de basis van het „al-menschelijke“ (ongeschreven) recht! Een Synode dus, die tegen deze beginselen zou gewaarschuwd hebben, om dan daarbij te blijven staan, zou beantwoord zijn met de opmerking: het doet ons geen kwaad, want wij belijden deze beginselen niet, o neen.

Dit alles is reeds vóór en ook tijdens de Synode opgemerkt.

En dat zij, die hun aandacht dááaraan gaven, recht gezien hebben, bewijst wel de jongste geschiedenis.

Een N.S.B.-penvoerder — ik weet, wie het is — heeft namelijk in het blad „Volk en Vaderland“ — welk blad door den heer Mussert, die pas verzekerde, geen vuil te lezen, zeer slecht gelezen zal worden — weer een kunststukje uitgehaald. Hij schrijft:

De in de laatste zitting voorgelezen conclusies zijn hooftend zóó, dat ook wij ons daar volkomen mee kunnen vereenigen. Duidelijk heeft de Synode veroordeeld de houding van vele predikanten, die den doop des Heeren weigerden aan de kinderen der geloovigen, die niet onder kerkelijke censuur stonden. Laat ons hopen, dat het die predikanten, die zich daaraan zóó grootelijks hebben bezondigd, tot inkeer moge brengen en tot schuldbelijdenis voor hun Zender.

1) Ds Meynen's houding is te meer verwonderlijk, omdat hij in hetzelfde nummer verklaart, dat het hem spijt, dat een ander hoogerleeraar-redacteur ingaat op „valsche geruchten“, betreffende een geheime vergadering der Synode. Ds Meynen vindt het verkeerd, „op geruchten in te gaan“. Maar in het geval, waarop ik hierboven doel, verbreidt hij ze zelf, wetende dat ik er niet op in kan gaan.

punt“ in de leer van den „Logos spermatikos“ eveneens. Immers, Brunner meent, dat men twee stellingen steeds met elkaar in verband zetten moet. De eerste stelling is deze, dat Christus de vervulling (Erfüllung) van alle religie is. De tweede evenwel, dat Christus óók het gericht over alle religie en geschiedenis is. In de eerste stelling wordt dus de principiële gelijkheid van alle „religies“ voorondersteld en gezien onder het aspect van een aan die alle toekomstende betrekkelijke waardij; in de tweede onder dat van aller betrekkelijke onwaardij, aller zondigheid. Aan Christus wordt evenals de waarheid, zoo ook de onwaarheid van alle religies kenbaar, zóó, als nergens elders het geval is. Er bestaat geen voortgaande nadering tot den Christus; juist omgekeerd: alle dichterbij den Christus komen, beteekent tevens een zich verder van Hem verwijderen.

Natuurlijk klopt dit alles ten deele met Brunners overige meeningen inzake de zondigheid van alle kernen, het onder het oordeel liggen van heel de wereld, die slechts een stukgeslagen spiegel van God heeten kan. Maar dit gaan we hier voorbij. We vragen slechts: wat blijft er op dit standpunt over van het beeld der „pyramide“? Indien men Christus niet naderen kan, zonder zich tevens van Hem te verwijderen, hoe kan men dan „van Hem uit“ of van Zijn „openbaring“ uit iets „kennen“? Men „kent“ dan alleen maar iets van een gezichtspunt van Brunner uit. Brunner bewijst zijn thesen met haar zelf; hij geloof aan de nietswaardigheid van alle menselijke kernen, behalve dan aan die van zijn eigen grondaxioma's. En in het uitwerken van die grondgedachten is hij gedoemd tot inconsequenties, gelijk dit van het radikale scepticisme eveneens gelden blijft. Brunner meent zijn langs den weg eener filosofische redeneering verkregen stellingen over de „grens“, den „afstand“ tusschen God en mensch wel aan de „Christusopenbaring“ ontleend te hebben, maar omdat deze geen inhoud bij hem krijgt, blijft heel deze constructie een nóch tegenover den Heere Jezus Christus, nóch tegenover de Schrift verantwoorde werkhypothese van Brunner; meer niet. Een Mohammedaan kan in hetzelfde formeele schema redeneerende spreken van een Mohammed-openbaring, een communist van de Lenin-openbaring.

Dat we hier geen schijngevecht leveren, bewijst Brunner zelf. Z.I. toont de geschiedenis der godsdiensten wel een ontwikkeling in de richting der Christelijke religie, maar — juist op haar hoogtepunten een even beestige ontwikkeling van de Christelijke religie vandaan. En — terugkomende op het motief van den „Logos spermatikos“, zegt hij dan verder, dat de vraag van den apostel: „Is dan Christus gedeeld?“ inderdaad voor de geschiedenis der godsdiensten moet worden beantwoord in bevestigenden zin. Ja zeker, juist dát is de zin — onzin — der godsdienstgeschiedenis, dat in haar Christus zóó „gedeeld“ is, dat deze deelen nooit tot een geheel saamgevoegd kunnen worden.

Indien er nu zulke „deelen“ waren, zou men met ernst op dit „probleem“ kunnen ingaan. Nu evenwel daarvan geen sprake is, en de Schrift niets van zulke Logos-deelen, verspreid in leugen-„religies“ weten wil, kunnen we dit alles verder laten rusten. Ook al, omdat Brunner de hierboven gestelde vraag van Paulus uit 1 Cor. 1:13 al te gemakkelijk vertaalt. Prof. Grosheide, komm. op 1 Cor., immers meent, dat het Grieksche woord, in Paulus' vraag gebruikt, dezen keer niet moet vertaald worden door „verdeelen“, doch door „toebedeelen“. De vraag van Paulus ziet op de partijtschappen in de gemeente van Corinthe, en, zelf blijkbaar een oratorische vraag, bedoelt zij slechts te ontkennen, dat de ééne partij Christus aan zichzelf toebedeeld mag achten, met uitsluiting van de andere. Trouwens, zelfs als men het Grieksche woord zóó vertalen met deelen, en dus de vertaling: „is Christus gedeeld“ zou moeten handhaven, ook dan nog ziet de vraag alleen op de binnen de Christelijke kerk aanwezige partijtschappen, en volstrekt niet op heiden-dóm, boeddhisme, en andere „pseudo-religies“. Bovendien: Paulus bedoelt in elk geval te ontkennen, dat Christus „gedeeld“ of „toebedeeld“ is. Heel Brunners keuze van „uitgangspunt“ in de leer van den „Logos spermatikos“ is behalve met de aanvankelijke leeringen der dialectische theologie, ook met de Schrift in strijd.

En het is goed, hierop acht te geven. Brunner heeft op velen invloed. De menschen der Buchman-beweging vinden in hem een wetenschappelijk peddiger. Het proces der prijsgeving van alle Christelijke politiek kan zich op hem beroepen, en velen vinden hem prachtig en klaar in zijn schrijven.

Hij is ook klaar.

Ook in de hierboven aangehaalde passages.

En daarom is het mij niet klaar, dat zoo velen hem volgen, en Christen denken te kunnen blijven achter hem aan.

K. S.

De Synode en het lidmaatschap der N.S.B. en C.D.U.

Ds W. W. Meynen heeft in „Dordtsche Kb.“ enkele dingen opgemerkt naar aanleiding van mijn brochure „Geen Duifbreed“. Voorzover hij daarin een gissing doet wat betreft de motieven voor het schrijven dezer brochure, zal ik hem niet van antwoord dienen. Om de eenvoudige reden, dat dit niet kan. Het lijkt me van Ds Meynen geen mooi, maar vooral geen juist gebaar, dat hij over die motieven iets zegt, waarvan hij weet, dat ik er niet op reageeren kan, wíl ik daartoe zou moeten klappen uit besloten vergaderingen. De polemiek wordt op deze manier niet in het spoor geleid,

de boom elk dijft, ten slotte arsel van den den hof den nog voor het k hem zijn ge- éénen boom, xzitter een uit- gen heeft. Nog bijzondere zorg an de vruchten dijk.

rekt Hij verder stad veel wel- eld zieken, heeft in vernedering ig in die stad rofelische pre- laar doen hoo- oom? Ja, zeker, meer. Het was en de gelijkenis bewaard had, ingsweldand in n van een ulti- st, elke nieuwe vijl Christus als tad, broedt zijn zaamheid, reeds

en spreekt ons lschap van de e prediking van n gaan loopen, esda ziet Hem r het is alles, en in het leven een ultimatum. ft — misschien id aangaat, wel- r, die een jaar undig heeft ver- wortel van den dks om te slaan, icht. Alle zegen i ultimatum, dat den zegen voor

K. S.

EVEN

unner — hoe ver- it wezen moge — ft aangesloten bij n den „Logos sper- Woord Gods, het), die bevruchtend apene, die daarin en vallen, en der- gens de goddelijke al ontbreken zou. in alle tijden die — ook zonder lijke prediking — kale antithese zou

id. De Logos. Het

matikos“ heeft som- i het meervoud logoi spermatikos“, bewegende krach- eigenlijke „Logos t heidensch motief, in christianiseeren tonische en bijbel- lge filosofie — b.v. net name in evole-

dend, dat Brunner og bij Kierkegaard ef van den „Logos i dat was feitelijk eologie als het in- spunt“ (van Gods

eerlijk zijn — et p van den „Logos zien, dan de „Auf te doen. Hij neemt, Christusopen in vleeschgeworden aarheidsfragmenten rschillende religies odsdiensthistorische alleen van den top gt over alle punten

misschien nog de onen. Maar het b unner zelf dadelij tmaal slechts in een „uitgange